

CASUSBOEK

TRAINING OMGAAN MET ONBEGREPEN GEDRAG

Begrijpen | Verbinden | Observeren |
Handelen | Reflecteren

Dit casusboek ondersteunt trainers en trainingsacteurs bij het verzorgen van de training Omgaan met onbegrepen gedrag. Het bevat praktische casussen, achtergrondinformatie en aanwijzingen voor het begeleiden van oefeningen en reflectiegesprekken.

Dit boek bestaat uit casuïstiek die is gebaseerd op de praktijksituatie van professionals binnen het sociaal en publiek domein die te maken krijgen met mensen die onbegrepen gedrag vertonen. In het specifiek zijn de voorbeeld casussen afgestemd op de beroepspraktijk van professionals in de veiligheidssector, met name de Politie.

Het format van deze casuïstiek is volgt een aantal vragen. Deze vragen kunnen trainers en acteurs helpen om een casus uit te werken voor in de training en deze dan ook toe te spitsen op een specifieke doelgroep.

Ten behoeve van het uitwerken van eigen casuïstiek is in figuur 1 een invulformat weergegeven voor trainers en acteurs.

Figuur 1. Invulformat

Wat is de situatie?	
Wie is de acteur in de oefening?	
Wat is de relatie van de deelnemer tot deze persoon?	
Welk gedrag van deze persoon vindt de deelnemer moeilijk en hoe ziet dat gedrag eruit?	
Waar vindt het plaats?	
Wanneer is de deelnemer tevreden? Wat wil de deelnemer oefenen/leren? Denk daarbij aan kennistoepassing, vaardigheden en attitude.	
Wanneer is de trainer tevreden?	

Inhoud

Inleiding.....	4
Agressieve dronkenschap.....	5
Waanbeelden	5
Suïcidale dreiging na aanhouding.....	6
Persoon in een psychose	7
Persoon die angstig is	7

Inleiding

Vanuit de principes van Intervention Mapping (IM)¹ worden trainingsacteurs heel gericht ingezet om gedrag, vaardigheden en determinanten van gedrag te beïnvloeden. Trainingsacteurs zijn vooral waardevol in stap 4 (interventieontwikkeling) en stap 5 (implementatie), maar sluiten aan op alle stappen van IM.

Trainingsacteurs bieden deelnemers de mogelijkheid om in een veilige en realistische setting te oefenen met situaties rondom onbegrepen gedrag. Door praktijkgerichte casussen na te spelen, wordt zichtbaar hoe communicatie, houding en handelen invloed hebben op het contact met cliënten en naasten.

De trainingen richten zich onder andere op het versterken van communicatievaardigheden, zoals actief luisteren, doorvragen, omgaan met weerstand en het voeren van motiverende gesprekken. Daarnaast is er aandacht voor inclusief en persoonsgericht handelen, waarbij deelnemers leren aansluiten bij verschillende leefwerelden, culturen en behoeften.

Ook zelfreflectie en bewustwording spelen een belangrijke rol. Deelnemers krijgen inzicht in hun eigen patronen, aannames en reacties, en leren hier bewust mee om te gaan in de praktijk.

Daarnaast kunnen trainingsacteurs worden ingezet om te oefenen met complexe situaties, zoals conflicten of emotionele gesprekken, en met samenwerking en regievoering binnen multidisciplinaire teams. Hierdoor ontwikkelen deelnemers meer vertrouwen en handelingsbekwaamheid in het omgaan met onbegrepen gedrag.

¹ Fernández, M. E., Markham, C. M., Ruiter, R. A. C., Crutzen, R., & Springer, A. E. (2026). *Intervention mapping: Health promotion planning, implementation, and evaluation* (5e ed.). Jossey-Bass.

Agressieve dronkenschap

Wat is de situatie?	Een man die opgepakt is op straat wegens overlast door dronkenschap wankelt in de ophoudkamer. Hij roept: "Jullie pakken me altijd! Ik maak jullie kapot!" Hij trekt aan de tralies en ruikt sterk naar alcohol.
Wie is de acteur in de oefening?	Man van middelbare leeftijd. Heeft te veel alcohol gedronken. Loopt wankelend en roept en schreeuwt.
Wat is de relatie van de deelnemer tot deze persoon?	Agent arrestantenteam – arrestant.
Welk gedrag van deze persoon vindt de deelnemer moeilijk en hoe ziet dat gedrag eruit?	Uitvragen of zelf invullen: schreeuwen, schelden, bedreigen.
Waar vindt het plaats?	De ophoudkamer.
Wanneer is de deelnemer tevreden? Wat wil de deelnemer oefenen/leren?	Uitvragen bij de deelnemer.
Wanneer is de trainer tevreden?	

Waanbeelden

Wat is de situatie?	Een arrestant staat rustig in de ophoudkamer nadat hij is opgepakt na meldingen over verward gedrag op straat. Plotseling slaat hij tegen de deur. Hij zegt: "Ik moet eruit! Ik word achtervolgd! Ik hoor ze aankomen."
Wie is de acteur in de oefening?	De arrestant met waanbeelden.
Wat is de relatie van de deelnemer tot deze persoon?	Agent arrestantenteam – arrestant.

Welk gedrag van deze persoon vindt de deelnemer moeilijk en hoe ziet dat gedrag eruit?	Uitvragen of zelf invullen: onverwacht gedrag, oninvoelbaar of onbegrijpelijk gedrag.
Waar vindt het plaats?	De ophoudkamer.
Wanneer is de deelnemer tevreden? Wat wil de deelnemer oefenen/leren?	Uitvragen bij de deelnemer.
Wanneer is de trainer tevreden?	

Suïcidale dreiging na aanhouding

Wat is de situatie?	Vrouw van middelbare leeftijd die in verwarde toestand van straat wordt gehaald nadat ze eerst meubilair uit haar flat gegooid had en liep te schelden tegen voorbijgangers op straat. Buren en omstanders hebben de politie gebeld. Als zij er zijn zegt ze tegen de agent: "Als jij zo weg bent, maak ik er een eind aan. Ik ben er klaar mee. Ik maak mezelf van kant."
Wie is de acteur in de oefening?	De vrouw van middelbare leeftijd.
Wat is de relatie van de deelnemer tot deze persoon?	Agent – burger.
Welk gedrag van deze persoon vindt de deelnemer moeilijk en hoe ziet dat gedrag eruit?	Uitvragen of zelf invullen: schreeuwen, schelden, dreigen.
Waar vindt het plaats?	Op straat.
Wanneer is de deelnemer tevreden? Wat wil de deelnemer oefenen/leren?	Uitvragen bij de deelnemer.
Wanneer is de trainer tevreden?	

Persoon in een psychose

Wat is de situatie?	Op een avond belt een buurman de politie omdat buurvrouw De Vries luid schreeuwt in de straat met een bezem in haar hand. Ze roept dat “ze haar komen halen” en dat ze zichzelf moet verdedigen. Wanneer de politie arriveert, is ze angstig, geagiteerd en wantrouwig. Ze weigert aanvankelijk hulp omdat ze denkt dat de politie “bij het complot hoort”.
Wie is de acteur in de oefening?	Een vrouw van 65 jaar. Mevrouw de Vries.
Wat is de relatie van de deelnemer tot deze persoon?	Agent – burger.
Welk gedrag van deze persoon vindt de deelnemer moeilijk en hoe ziet dat gedrag eruit?	Uitvragen of zelf invullen: onverwacht gedrag, oninvoelbaar of onbegrijpelijk gedrag.
Waar vindt het plaats?	Op straat.
Wanneer is de deelnemer tevreden? Wat wil de deelnemer oefenen/leren?	Uitvragen bij de deelnemer.
Wanneer is de trainer tevreden?	

Persoon die angstig is.

Wat is de situatie?	Op een druk plein in het centrum van een stad loopt een man (± 35 jaar) onrustig heen en weer. Hij praat hardop tegen zichzelf, kijkt continu om zich heen en lijkt zichtbaar angstig. Omstanders voelen zich ongemakkelijk, en iemand belt de politie omdat de man mogelijk een gevaar vormt voor zichzelf of anderen.
Wie is de acteur in de oefening?	De man die angstig is.
Wat is de relatie van de deelnemer tot deze persoon?	Agent – burger.

Welk gedrag van deze persoon vindt de deelnemer moeilijk en hoe ziet dat gedrag eruit?	Uitvragen of zelf invullen: oninvoerbaar of onbegrijpelijk gedrag; inschatting van gevaar.
Waar vindt het plaats?	Op een plein.
Wanneer is de deelnemer tevreden? Wat wil de deelnemer oefenen/leren?	Uitvragen bij de deelnemer.
Wanneer is de trainer tevreden?	